

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת אימאן חיטיב יאסין

פ/25/6725

הצעת חוק למניעת חרם חברתי בבתי ספר, התשפ"ו-2026

הגדרות

1. בחוק זה –

"בית ספר" – מוסד חינוך לילדים ונערים מכיתה א' ואילך, כהגדרתו בחוק לימוד חובה, התש"ט-1949¹;

"חרם חברתי" – נידוי, דחייה, או הפעלה של בריונות כלפי תלמיד, לרבות הפצת מידע שקרי, ביוש, לעג או ביזוי, ובכלל זה ברשתות חברתיות, על ידי חלק מתוך קבוצה של ילדים המביאים לבידודו של תלמיד ולהרחקתו מהמעגל החברתי בבית הספר או ברשתות החברתיות;

"ממונה" – מי שמונה בידי מנהל בית הספר לפי סעיף 2(א);

"מפקח" – מי שמונה בידי משרד החינוך לפי סעיף 2(ב);

"תלמיד" – מי שלומד בבית ספר;

"השר" – שר החינוך.

מינוי והכשרת ממונים ומפקחים

2.

(א) מנהל בית ספר ימנה, מבין עובדי החינוך בבית הספר, ממונה לעניין חוק זה שתפקידו העלאת המודעות בבית הספר לתופעת החרמות החברתיים וריכוז מענה לתלמידים שמתנהל או התנהל נגדם חרם חברתי, ובכלל זה, קבלת פניות של תלמידים ועובדי חינוך בבית הספר בעניין מקרים של חרם חברתי, לעניין זה, "עובד חינוך" – עובד הוראה, יועץ חינוכי או פסיכולוג חינוכי.

(ב) משרד החינוך ימנה, מבין המפקחים המחוזיים, לפחות מפקח אחד מכל מחוז, לעניין חוק זה שתפקידו ללוות, לסייע ולכוון מקצועית את הממונים שמונו לפי סעיף קטן (א) לצורך יצירת אקלים חינוכי וחברתי ראוי לתלמידי בית הספר ולמיגור חרמות חברתיים.

¹ ס"ח התש"ט, עמ' 287.

- (ג) השר יקבע תוכנית הכשרה ייעודית להתמודדות עם חרמות חברתיים; ממונה שמונה לפי סעיף קטן (א) או מפקח שמונה לפי סעיף קטן (ב), ישתתף בהכשרה כאמור, לפי הוראות שיקבע השר.
- (ד) משרד החינוך יפרסם באתר האינטרנט של המשרד רשימה של הממונים והמפקחים שמונו לפי סעיף (א) או (ב).
3. השר יקבע תוכנית להכשרת עובדי החינוך בבית הספר לזיהוי מוקדם של חרם חברתי.
4. השר יקבע בתוכנית הלימודים את היקף שעות הלימוד שיוקדשו להעלאת חינוכיות לתלמידים המודעות לתופעת החרמות החברתיים שיתקיימו לפחות פעמיים באותה שנת לימודים.
5. הממונה יפרסם ברחבי בית הספר ובאתר האינטרנט של בית הספר, מידע לעניין סיוע ומענים לתלמידים שמתנהל או התנהל נגדם חבר חברתי.
6. תלמיד שמנהל בית הספר, בהתייעצות עם הממונה, קבע כי מתנהל או התנהל נגדו חרם חברתי, יהיה זכאי לקבלת סיוע טיפולי מטעם גורמי מקצוע חיצוניים, לפי הוראות שיקבע השר, בהתייעצות עם שר הרווחה והביטחון החברתי.
7. תיקון חוק זכויות התלמיד, התשס"א-2000², בסעיף 4(ב), אחרי "מניעת אלימות והטיפול בה" יבוא "ומניעת חרם חברתי כהגדרתו בחוק למניעת חרם חברתי בבתי ספר, התשפ"ו-2026".

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות, אנו נחשפים למקרים רבים של חרמות ונידוי חברתי, הן בין כותלי בתי ספר והן לאחר שעות הלימוד שבאים לידי ביטוי בבירונות, שיימינג, דחייה ואיומים פיזיים ומילוליים. למרות שתופעה מדאיגה זו אינה חדשה, המרחב האינטרנטי בו מתנהלים רבים מהמעגלים החברתיים של ילדים ובני נוער בימינו, מעצים אותה.

מטרת הצעת חוק זו היא לצמצם את תופעה זו שרק הולכת ומחמירה בעידן הנוכחי.

במקרים רבים, נגרמת לילד שמתנהל נגדו חרם או נידוי חברתי פגיעה נפשית קשה ולעיתים גם פיזית. פגיעה זו מלווה את אותם ילדים לאורך כל חייהם, ומקשה עליהם לממש את הפוטנציאל האדיר שטמון בהם, ואף עלולה לגרום להם לשים קץ לחייהם.

בנוסף, כאשר מתקיים חרם או נידוי חברתי בכיתה, זו עדות לאקלים כיתתי לא בריא, לקיומה של בעיה בדינמיקה הקבוצתית של הילדים. כל ילד בכיתה גם אם הוא אינו הילד המוחרם או ילד אשר לוקח חלק פעיל בחרם, מושפע ונפגע מהאקלים החברתי המזיק ששורר בכיתה. לכן, עבודה קבוצתית-כיתתית היא חשובה לא רק לשם מניעה וצמצום של התופעה, אלא גם לטיפול.

² ס"ח התשס"א, עמ' 42.

הילדים שמתנהל נגדם חרם או נידוי חברתי והכאב שהם חווים לא פעם נותרים שקופים. לעיתים הם נאלצים לעבור בית ספר וחלקם אף נדרשים להעתיק את מקום מגוריהם למקום אחר. למרות זאת, פעילויות קיצוניות אלו לא תמיד פותרות את הבעיה, שכן התופעה של חרם ונידוי חברתי יכולה להמשיך בבתי ספר אחרים וכן במרחב האינטרנטי.

מחובתנו למנוע את התופעה ולספק הגנה לתלמידים אשר עוברים חרם ונידוי הן במסגרת בית הספר והן ברשתות החברתיות. בנוסף לכך, קיימת אחריות אישית של ההורים לעצירת החרמות והנידוי החברתי על ידי פיקוח על ילדיהם שכן אחריות זו הינה קריטית בעיקר לאחר שעות הלימודים.

בהצעת חוק זו מוצע להסדיר מינוי של ממונה בכל בית ספר שיהיה אחראי למניעת התופעה הקשה של נידוי וחרם חברתי, שיפעל להעלאת המודעות לתופעת החרמות החבריים וירכז את הסיוע לתלמידים שמתנהל או התנהל נגדם חרם חברתי, ובכלל זה את פניותיהם של תלמידים כאמור ועובדי החינוך בעניין מקרים של חרם חברתי. כמו כן מוצע להסדיר את המינוי של מפקח מחוזי שילווה את הממונים המשותייכים למחוז. משרד החינוך יפרסם באתר האינטרנט של המשרד את הרשימה של הממונים והמפקחים. מוצע כי שר החינוך יקבע הוראות לעניין תוכנית ייעודית להכשרת הממונים והמפקחים וכן תוכנית להכשרת עובדי החינוך בבית הספר לזיהוי מוקדם של חרם חברתי. בנוסף, מוצע כי השר יקבע בתוכנית הלימודים את היקף שעות הלימוד שיוקדשו להעלאת המודעות לתופעת החרמות החברתיים. בנוסף, מוצע כי הממונה ברחבי בית הספר יתלו, ויופצו גם במדיות האלקטרוניות, חומרי הסברה להפצת המענים אליהם יכולים לפנות התלמידים החווים חרם.

בנוסף, מוצע להוסיף לסעיף בחוק זכויות התלמיד, התשס"א–2000, העוסק בעניין פרסום זכויות וחובות של תלמידי בתי הספר, הוראות בעניין מניעת התופעה של חרמות חברתיים והטיפול בה. הצעת חוק זהה הונחה על שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חבר הכנסת יוסף טייב וקבוצת חברי הכנסת (פ/3975/25).

הצעת החוק זהה לפ/3975/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
ט"ז בסיוון התשפ"ו (01.06.2026)